

Климович Ю. Ю.

*аспірант кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами,
викладач кафедри міжкультурної комунікації
та прикладної лінгвістики*

Науковий керівник: Калініна Л. В.

*кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри міжкультурної комунікації
та прикладної лінгвістики*

Житомирського державного університету імені Івана Франка

ПЕРЕВЕРНУТЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ САМОСТІЙНОГО ОВОЛОДІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЗНАЧУЩИМИ ЗНАННЯМИ СТУДЕНТА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зближення України та Європейського Союзу у сфері вищої освіти є не лише її основним зобов'язанням у рамках Болонського процесу, але й природним наслідком розвитку нового інформаційного суспільства. Науковці вважають XXI століття перехідним етапом від традиційної освіти до освіти діджиталізованої, що пов'язано з постійним впливом технологічного прогресу на повсякденне життя. Таким чином, швидкий технологічний прогрес потребує нових засобів, форм та методів навчання, саме тому сучасна якісна і ефективна освіта повинна бути необмеженою та адаптованою до потреб часу.

Це повною мірою стосується реформування вищої професійної освіти, яка повинна відповідати загальноєвропейським стандартам та впроваджувати в професійну підготовку майбутніх фахівців новітні освітні технології. Щоб успішно прийняти виклики майбутнього, закладам вищої освіти необхідно готувати своїх студентів до професій, яких ще не існує, до технологій, які ще не винайдені, до вирішення проблем,

які наразі важко навіть уявити. В умовах постійних економічних та соціальних змін вкрай важливо навчити студентів самостійно здобувати та поповнювати свої знання впродовж усього життя, постійно розвиватися та підвищувати професійну кваліфікацію. Таким чином, перед викладачем постає питання вибору ефективних способів та форм організації навчальної діяльності, реалізація яких забезпечить ґрунтовну та якісну підготовку майбутніх професіоналів.

Останнім часом, у зв'язку зі складною епідеміологічною ситуацією, в Україні та за кордоном широкої популярності набуло так зване перевернуте навчання (О. Вольневич, Н. Приходькіна, В. Биков, Дж.Ф. Стрейер (Strayer, J.F.), Б. Такер (B. Tucker), Дж. Бергманн (Bergmann) та ін.), що полягає в активному використанні елементів *дистанційного навчання* (О. Андреева, А. Богомолова, О. Пітерс (O. Peters), Б. Робінсон (B. Robinson) та ін.), *електронних освітніх ресурсів* (М. Жалдак, Н. Морзе, О. Спирін та ін.), *освітніх платформ* (В. Шевченко, А. Заблоцький, В. Бузько, С. Величко та ін.), *ІКТ та SMART-технологій* (О. Миронова, А. Гусак, Н. Баловсяк, Л. Масол, І. Гудчина, Е. Witt та ін.). Наш невеликий досвід роботи в умовах карантинних обмежень показав, що технологія «перевернутий клас» або перевернуте навчання (з *англ. flipped classroom, flipped learning*), являє собою принципово новий підхід до організації аудиторної та самостійної позааудиторної роботи, що забезпечує гнучкість, вмотивованість до оволодіння майбутньою професією та спонукає студентів до навчання впродовж життя.

Як видно з таблиці, під час **традиційного навчання** навчально-пізнавальна активність на нижчих рівнях (*запам'ятовування, розуміння*) відбувається під керівництвом викладача: студентам надається вже готовий матеріал, при чому його *аналіз* та *синтез* передбачаються як індивідуальна та самостійна робота. Під час **перевернутого навчання** процеси *запам'ятовування, розуміння* та *засвоєння* відбуваються без втручання викладача: студенти самі обирають темп роботи, черговість опрацювання матеріалу тощо. При цьому, навчально-пізнавальна активність на вищих рівнях (*аналіз, синтез, оцінка*) відбувається у навчальній аудиторії під керівництвом викладача, що допомагає останньому ефективно коригувати вже засвоєні раніше знання студентів.

Питанням впровадження перевернутого навчання у освітній процес присвячено роботи О. Вольневича, Н. Приходькіної, Дж.Ф. Стрейера

(Strayer, J.F.), Б. Такера (Tucker, B.), Дж. Бергманна (Bergmann, J.) та ін. Таким чином, в зарубіжній науковій літературі існує декілька визначень даного поняття: Бішоп Дж. Л. (Bishop, J.L.) та Верлегер М.А. (Verleger, M. A.) розглядають перевернуте навчання як студенто-центриський підхід, що складається з двох частин: виконання інтерактивних завдань на занятті та позааудиторна індивідуальна робота в опорі на комп'ютер та інтернет [2]; Мулл Б. (Mull B.) вважає перевернуте навчання такою формою навчання, що забезпечує студентам самопідготовку до занять шляхом перегляду відео, прослуховування подкастів, читання статей та ін [3].; в свою чергу, Тото Р. (Toto, R.) та Уен Х (Nguyen, H.) наголошували, що перевернуте навчання значно активізує процес навчання та дає можливість студентам використовувати їхні знання на занятті під наглядом викладача [4]; особливо актуальною є думка науковців Бергмана Дж. (Bergmann, J.), Овермеєра Дж (Overmyer, J.) та Уїлі Б. (Wilie, B.) про те, що перевернуте навчання переносить відповідальність з вчителя на учнів, таким чином пропонуючи останнім більшу гнучкість та ефективність освітнього процесу [1, с. 34]. Аналіз наукових праць показав, що відмінною рисою перевернутого навчання, у порівнянні з традиційним, є те, що:

– позааудиторна індивідуальна робота виконується в опорі на інтернет-ресурси, освітні платформи, що забезпечує студентам самостійне оволодіння професійно-значущими знаннями, уміннями та навичками шляхом перегляду спеціально підготовлених відео, прослуховування подкастів, читання статей, виконання онлайн програм за спеціальністю та ін. (така робота значно полегшує майбутню аудиторну роботу під керівництвом викладача);

– спільне виконання інтерактивних завдань на занятті з викладачем активізує процес оволодіння знаннями в аудиторії та надає можливість студентам показати набуті знання, продемонструвати уміння та навички в різних ротаційних режимах (робота в парах, робота в групах тощо).

Таким чином, перевернуте навчання переносить відповідальність з викладача на студентів, забезпечуючи їх самостійність, можливість проявити креативність та індивідуальність, що сприяє ефективному оволодінню професією.

Наш невеликий досвід роботи, а також аналіз закордонних та вітчизняних наукових джерел, дали змогу визначити основні характеристики перевернутого навчання у порівнянні з традиційним.

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика процесу оволодіння
професійно-значущими знаннями у процесі традиційного
та перевернутого навчання**

Рівні оволодіння професійно-значущими знаннями	Переважаюча навчально-пізнавальна активність	Традиційне навчання	Перевернуте навчання
Запам'ятовування	Запам'ятовування та відтворення навчальної інформації.	Пояснення викладачем нового матеріалу в класі.	Перегляд навчальних відео, читання текстів, прослуховування подкастів на онлайн-платформі.
Розуміння	Сприйняття інформації, її трансформація, встановлення смислових зв'язків, прогнозування.	Питання студентів та відповіді викладача.	Рефлексія, взаємні дискусії та співпраця з колегами-студентами.
Застосування	Самостійне використання набутих знань у новій навчальній ситуації.	Домашнє завдання / Відсутній.	Виконання практичних завдань на онлайн-платформі (з обов'язковим зворотнім зв'язком від викладача)
Аналіз	Розподіл матеріалу на окремі складові частини, порівняння, класифікація тощо.	Домашнє завдання / Відсутній.	Групова дискусія в аудиторії, панельна дискусія, круглий стіл.
Синтез	Творче поєднання частин чи елементів у нове ціле з іншими властивостями.	Домашні проєкти/ Відсутній.	Виконання творчих проєктів, презентацій тощо під керівництвом викладача в аудиторії.
Оцінка	Кількісна або якісна оцінка, формування ціннісних суджень про ідеї, рішення, методи тощо.	Оцінювання викладачем домашньої роботи студентів.	Взаємооцінювання студентів, обговорення проєктів, оцінювання викладачем.

Отже, проведений порівняльний аналіз традиційного та перевернутого навчання дозволяє стверджувати, що професійна підготовка майбутнього фахівця стане максимально ефективною, якщо надати йому можливість самостійно визначати і планувати траєкторію оволодіння професійно-значущими знаннями, вміннями та навичками шляхом створення динамічного та творчого середовища для наукових пошуків, в якому він/вона має можливість оволодіти базовими soft-skills для майбутнього професіонала (навчається критично мислити, вирішувати проблемні завдання спільно з колегами-студентами).

Список використаних джерел:

1. Bergmann, J.; Sams, A. Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day, 1st ed.; ISTE: Washington, DC, USA, 2012. 111 p.
2. Bishop, J.L.; Verleger, M.A. The flipped classroom: A survey of the research. In Proceedings of the ASEE National Conference Proceedings, Atlanta, GA, USA, 22 June 2013; pp. 1–18.
3. Mull B. Flipped learning: A response to five common criticisms. Retrieved from November Learning, 21 April, 2015.
4. Toto, R., & Nguyen, H. Flipping the work design in an industrial engineering course. ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference. San Antonio, TX, 2009.
5. Tucker, B. The flipped classroom. Education Next, 12(1), 2012. pp. 82-83.